

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Religiosis Domibvs: Vt Episcopo Sint Subiectae. Titvlvs XXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

485
...præcipientes ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus graventur: quia sicut volumus a superiorum jura observari, ita inferiores nolumus injurias sustinere. Ad hoc districte precipimus tam diocesanis Episcopis, quam personis, que præerunt capitulis celebrantibus, ut per eorum appellat. remota compellant ad possessionem, patronos, vicedominos, rectores, & consules, magistros, & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria prædicta offendere in personis aut rebus: & si forte contigerint, eos ad satisfactionem compellere non omittant, ut liberis & quietius Deo valeant famulari.

CAP. VIII.

¶ *Tituli status de correctione monachorum. Secundo de correctione Abbatum. Tertiò visitationum. Quartò de secularibus in monasteriis beneficiis. Quintò de constitutione extendit ad monasteria. Sextò pro summario.*
Honorius III. Abbatibus & monachis in Lombardia & Marchia Teresiana constituit.

¶ *De pro religionis honestate: [1 & 7.]* Porro cum visitatores secundum statutum generalis concilii & ordinati a generali Abbate capitulo processerint ad visitationem omnium exequentium, de statu monasteriorum & observantia regularibus diligenter inquirent, & tam in spiritualibus, quam in temporalibus corrigant, & reformatione que viderint corrigenda: ita tamen quod monachos delinquentes per Abbatem loci corrigi faciant, cujusque poenitentiam satisfarè juxta beati Benedicti regulam, & apostolica instituta, non secundum normam priorum constitucionum, que quasi pro lege in quibusdam locis inveniunt. Ipsi etiam visitatores, monachos, quos contumaces invenerint & rebelles, juxta modum culpe rectoribus regulari censura percussant, & si periculum delicti, non parcendo rebellibus ob suam pernicitatem vel potentiam amittant, quin omnem morbum ejiciant ab ovis, ne inficiat oves sanas. Si vero d Abbates in corrigendis juxta visitationum mandatum & regulam instituta seipsum seu monachis inventi fuerint negligentes, proclamantur & corripiantur, & ita puniantur publice in capitulo generali, quod poena ipsorum. Sic alius in exemplum. Quod si Abbas non exemptus, fuerit in visitationibus nimis negligens, & remissus inventus, ab eodem ecclesie denunciet sine mora, & per illam decessit & fidelis & providus coadjutor usque ad capitulum generale. Si autem dilapidator inventus fuerit, vel alii modo amovendus: per diocesanum postquam hoc facta visitationibus denunciatum fuerit, amoveatur ab eisdem jurisdictionibus & strepitu a regione abbacie, ac monasterio provideatur interim administrator idoneus, qui temporalium curam gerat. Ad id ipsum monasterio fuerit de Abbate provifum. Quod si forsan Episcopus hoc adimplere noluerit vel neglexerit: visitatores vel præfidentes capitulo generali defectum Episcopi Apof. sed. non differant intimare. Hæc eadem circa exemptos Abbates fieri precipimus per visitationes vel præfidentes capitulo generali: depositione ipsorum sed. Apof. reservata: ita ut Abbate, qui amovendum videbitur, interim per visitatores vel in capitulo

præfidentes ab administratione suspensio, administrator idoneus monasterio deputetur. Illorum autem excessus & alia, que vis fuerint intimanda, a capitulo præfidentes nobis denunciet per fideles nuncios & prudentes, quibus de communi contributione Abbatum juxta cujuslibet facultatem sufficienter ministrentur expensæ. Sequentes autem visitatores perquirant priorum visitationum vestigia diligenter, & eorum negligentias & excessus referant sequenti capitulo generali, ut juxta culpam publicè debitam poenam portent. Idem etiam de Abbatibus præfidentibus generali capitulo precipimus observari. Precipimus quoque, ut in nullo monasterio ad præbendas recipiant de cetero Abbates & monachi clericos seculares: nec hi, qui jam recepti sunt, locum vel vocem in capitulo, dormitorio vel refectorio seu claustris sibi vindicare contendant, seu monachorum coetibus importune se præsumant miscere, sed beneficiis sibi concessis, contenti converfentur, honestè opportuna obsequia in monasteriis fideliter impendant, nihilque ultra in spiritualibus aut temporalibus exigant in ipsis monasteriis vel usurpent. Si qui vero raliùm a visitatoribus inventi fuerint criminofos, per b diocesanum Episcopum in non exemptis, & per visitatores vel præfidentes generali capitulo in exemptis beneficiis priventur eisdem. Hæc autem omnia etiam in monasteriis, que non habent Abbates proprios sed priores, necnon in monasteriis monialium, quoad articulos abbatialis & monialibus congruentes, precipimus observari.

[1. Ac religiosorum salute provide ordinarunt Apof. sicut munimine roboranda, ut suscipiantur devotius & diligentius observentur. Cum ergo per dilecti. Abbatem Montis belli quadam capitula nobis fuerint presentata, que ad castigandum transgressiones multiples & excessus quas in quibusdam canoniis commiserat, videbantur pro salute & honestate vestra laudabiliter statuenda: nos ea examinati & corrigi fecimus, & precipimus ut involuntate observentur, quosdam ven. in Hispania & Tusculanen. Episcoporum monachi fecimus ad cautelam. Ad hoc volumus & precip. aut. A. ut visitatores ad generale capitulum convocent Abbates & priores, non habentes Abbates proprios tam exemptos, quam non exemptos Lombardia & Marchia, qui non casaverunt hujusmodi capitulum celebrare, præfidentes vero in ipso capitulo generali canonice & impedimento sublati, eos qui contempserint vel neglexerint convenire: sub cuius contra. & app. ob. per. cons. eccl. compellant, & usque ad satisfactionem condignam relaxent: eadem censura facturi, que eodem capitulo deliberatione provide ordinata fuerint firmiter observari, reddidit tam ipsi quam visitatores. Et alii juxta cujuslibet ministerium Donno, in cuius conspectu iuda & aperta omnia in extremo examinationem, si omnem sollicitudinem & diligentiam que circa correctionem & reformationem ordinis ac visitationem canonicorum impendenda fuerint, neglexerint adhibere.]

DE RELIGIOSIS DOMIBVS: VT EPISCOPO SINT SUBJECTÆ.

TITVLVS XXXVI.

CAP. I.

Si dubitatur in cuius diocesi sit laicalia consecranda, ille Episcopus annectatur, qui prius in illa episcopalia exercebat.

Gregorius VIII. Archiepiscopo Neapol.

a Vide Ludo. Rom. sing. 63. incipit, An simplex capellanus.
b Dilecto Episcopum, deest in antiquis & an recentioribus magis emendatis. c Episcopo.
Q 99 2

Nunc autem ad basilicam, quae dedicanda est, debet disquiri, cuius civitatis Episcopus antequam fundaretur, baptizaverit incolas: & ad eius conignationem sub annua devotione concurrerint. Non enim terminis haec aut locis convenit definiti: sed ille ad consecrationem vocetur, cui per hunc modum, quem scripsimus, constat debere permitti.

CAP. II.

Nihil iuris debeat Episcopo, in cuius diocesi sita est ecclesia, quam Papa unit ecclesiae alterius diocesis, & est casus quotidianus.

Idem Agapio Abbati.

Quia monasterium, quod in fundo Martiano situm est, hospitalitate faciente, dicitur desolatum: illud tuo monasterio cum omnibus rebus suis, vel quae ei competunt a fratribus perspeximus unendum: & infra. Ipsum autem monasterium si tuae nos ordinationi commisisse cognoscas, ut tamen jurisdictionem illic non Episcopus Surrentinus, in cuius civitate monasterium tuum est situm, sed Nucerninus, cuius est diocesis, habeat. Nam sic huius & loci ordinationem disponimus, ut tamen iura sua singulis Episcopis inviolata servemus.

CAP. III.

Episcopo subsunt omnia loca pia, & ad eius sollicitudinem debent ordinari ad usum destinatum.

Ex decretis Eugenii Papae d.

De Xenodochiis & aliis similibus locis per sollicitudinem Episcoporum, in quorum diocesi existunt, ad eandem utilitates, quibus constituta sunt, ordinantur.

CAP. IV.

Locus auctoritate Episcopi ad usum hospitalitatis deputatus est religiosus, & ad mundanos usus redire non debet.

Vitalianus IV. Arminian. Episcopo.

Ad hoc si locus ad hospitalitatis usum, & pauperum provisionem fuerit (sicut moris est) auctoritate Pontificis destinatus, cum sit religiosus, non debet mundanis usibus deputari, sicut de vestibus & ligneis vasis, & aliis utensilibus ad cultum religionis per Pontificem deputatis antiqua consuetudo indubitanter observat, & venerabilium Patrum edocent sanctiones.

[I Super eo quod quaesitum est, utrum hospitalia domus possit in seculares habitum commutari.]

CAP. V.

Locus religiosus debet reformari de religiosis duntaxat, non de secularibus, nisi in defectum religiosorum.

Innocentius III. Constantinopolitano Patriarcha.

Inter quatuor (& infra) de monasteriis quos Graecorum in seculares canonicos convertendi sunt. Respon. quod, quamdiu monasteria per regulares remanere potuerint ordinata, non sunt ad seculares clericos transferenda. Sed si regulares defuerint, propter eorum defectum, in eis seculares clerici poterunt ordinari.

CAP. VI.

Ecclesia sita in diocesi Episcopi, tenetur sibi in episcopaliibus respondere, nisi ad parvam remissa legitime, & potest Episcopus remittendo episcopalia censura sibi retinere.

Idem Abba & fratrib. Crypta serrata.

Constitutus h in praesentia nostra Episcopus Albanus, in ecclesia Castris, quod Pauli dicitur, in

a C. 2. cod. tit. in 1. comp. b In C. Barbatia, in cuius est diocesi, & c. h. q. s. d. d. Ca. 2. cod. tit. in 1. comp. c Xenodochi. Alex. 2. praetermissum interpretatur Hospitalia. vide Trid. conc. sess. 21. de ref. c. 8. f. C. 2. cod. tit. in 1. comp. vid. Archid. in c. nemo. De cons. dist. 3. & Calderinum cons. 1. & 6. de relig. d. g. C. 2. tit. in 3. comp. h. C. 2. cod. tit. in 3. comp. i Alban. al. Alban.

qua ius patronatus monasterio vestro occupatum. A vobis ius episcopale petebat, quoniam sita est in diocesi Albanen. & ideo de iure communi et iuribus episcopaliibus respondere: [1 & 2] Venit tamen vester propositus ex adverso, quod est ecclesia sita in diocesi Albanen. et tamen non teneatur in eam respondere, cum Dominicus Lavicanus a Episcopo fuerat Episcopus Albanen. universis ecclesiis monasterium pertinentes in diocesi ipsa & quibus quid iuris tam in monasterio vestro, quam in alio bar, in emphyteusim sub annua octo denariis annuum pensione monasterio vestro concessit, in illis ut liceret abbati & fratribus a quocumque vestro scopo, tam ordinationem clericorum, quam ordinationem altarium in monasterio ipsa & quibus pensionem obtinerent, in quibus etiam vobis terrarum parochiarum tuariorum indulgit: & C. pp. n. quod ab eo factum erat, confirmavit: verum est ecclesia ipsa sita in diocesi Albanen. & subiecta monasterio, quod nihilominus legitime poterat praeparationem suam per quadraginta annos ipsam pacifice possidere. Quorum & conomus Episcopi concelionem Episcopi non tenere dicebat, utpote continenter immunitatem, cum enim tertiam partem manerium in monasterio concessit, & tam in ordinatione clericorum, quam altarium consecrationibus indultis & parochiam libertatem: non est dubium, quae cum libertaria haec existant, eo ipso quod si super his reservationem certe pensionis accepit, commiserit tamen libertatem: unde contra istum huiusmodi nullam opponitur tatem, confirmatio autem Apostoli. fed. licet per reservationem obtenta, cum in eadem de pensione non ratio habeatur: & infra. Cum tamen res istas nec novum, ut cum Episcopi ecclesias eorum locis, aliquid sibi referent in eis nomine pensionis, quoque cum libertatis privilegio, vel possessione in fidium aliquibus ecclesiis indulgetur, gratia ad censum gratis oblatum: & in litteris nostris ad nostrum nostrorum memoriam contentis expresse non quantitate: auditis propositis & conomus monasterii vestri conomus ejusdem Episcopi ecclesiam nominatam lutionem pensionis praedictae, iuxta ratam, qua monasterio praedictam, & restitutionem, subactis quadraginta annis secundum ratam eandem, per nos sententiam condemnamus, & eundem conomum nostrum ab impetitione conomus ejusdem Episcopi aliis reddimus absolutum, perpetuum illi libertatem ponentes.

[I Secundo quaenam in multis privilegiis de Pontifici singulis sine diocesi Albanen. inter alios in quibus jurisdictionem exercet haec Albanen. ecclesia, cum ipsa possidet]

CAP. VII.

Episcopus petens ecclesiam quae ad temporalia & spiritualia pertinet in spiritualibus, eo ipso, quod petat esse in sua diocesi, apparet exempta: sed in temporalibus succumbit, nisi de iure suo, & in hoc ultimo est casus notus.

Idem Abba & conventus Ferris.

Um venerabilis frater noster Sabucus, Episcopus ecclesiam sancti Angeli de Canopo, in qua pertinentis & possessionibus petiit, ad nos se, tam in spiritualibus, quam in temporalibus petens

a Lavicanus, al. Lavican. al. Lavican. sed in eadem non legitur Lavicanus. b Alban. c Monasterium in quo situm. d Dicitur partem, desit in annis & conomus in quo emendatus. e Vid. Bart. in l. Titus conomus. f de iure demon. f Ferris. g Ca. tit. in 3. comp. i Alban. al. Canis.

Pont. Nec in diversis monasteriis potest quia esse Abbas vel Monachus, sic principaliter summatur, licet plura dicta habeat.

Idem in concilio generali a. Ne nimia & religionum diversitas, gravem in ecclesiam Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cetero novam & religionem inveniat: sed quicumque ad religionem converterit, unam de approbatis assumat. Similiter, qui voluerit religionem domum de novo fundare, regulam & institutionem accipiat de approbatis. Illud etiam prohibemus, ne quis in diversis monasteriis, locum Monachi habere presumat, nec unus Abbas pluribus monasteriis praesidet.

DE CAPELLIS MONACHORVM, & aliorum religiosorum.

TITVLVS XXXVII.

CAP. I.

Ad curam monasterii subiectam non Monachi, sed secularis clerici presuntur, & Episcopo subsumuntur.

Urbanus III.

In ecclesiis ubi Monachi habitant, d. populus per Monachum non regatur: sed capellanus, qui populum regat, ab Episcopo per consilium Monachorum instituitur, ita ut ex solius Episcopi arbitrio tam ordinatio eius, quam depositio, & totius vite pendeat conversatio.

CAP. II.

Si ecclesia non cathedralis vendicatur sibi ius in alia ecclesia, obtinet solum quoad ea, qua probatur sibi debere prescriptum, vel alio legitimo modo, hoc dicit, secundum communem & verum intellectum.

Innocentius III. Archiepiscopus & clericis sanctae Cecilie.

Dilectus filius M. Syndicus ecclesie vestre ab Oeconomo sancti Laurentii de Piscinula, in scrupulis, baptisimatis, & capitulis, & similibus subiectionem postulans, possessorem & petitorium intendebat. Cum enim ecclesia sancti Laurentii sitin parochia vestra sita, debet de jure communi ecclesie vestre in praedictis omnibus subiacere: quia nec privilegium exemptionis habet, nec prescriptionem pro se poterat allegare, cum illa ecclesia sanctae Cecilie praescriptisset, sicut per testes dicebat legitime comprobatur. Praeterea cum coram C. Papa praedecessore nostro super praedictis inter vestram & praedictam ecclesiam questio verteretur, M. Presbyter ejusdem ecclesie fuit sponte confessus, quod ecclesie sanctae Cecilie scrupinium & baptisima debebat. Cumque pars vestra testes, qui se illum diversis temporibus ad capitulum vocasse, ipsumque venisse assererent, in medium produxisset: eis jurare paratis, praedictus Presbyter se vocatum ivisse ad capitulum est confessus. Unde praedictus praedecessor noster ecclesiam vestram capitulo, quo se conquesta fuerat spoliaram, salvo jure proprietatis ecclesie sancti Laurentii reversionis curavit, sicut in ejus literis continetur: per hoc ergo proprietatem, quoad scrupinium & baptisima, & possessionem, quoad capitulum, vestre voluit syndicus comprobare. Ad haec g sancti Laurentii Oeconomi ex ad-

a Concil. generale. Lateran. sub Innoc. III. c. 13. & C. 3. eod. tit. in 4. compil. b Religioni. c Vid. Cardin. con. 30. incipit, in aliquibus locis, & Felin. in ca. ecclesia Maria. sup. de consuet. ca. un. eod. tit. in 6. comp. d Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. vid. conc. Trid. sess. 25. tit. de regul. tit. 11. Adde gl. & Archidiacono. 10. q. 2. in summo. e Cap. 1. eod. tit. in 3. compilat. vid. Henric. Doich. hoc ipso cap. f Vid. leg. 1. C. de consuss. Bart. in l. certum. s. sed ante ipsi. ff. eo. Ad hoc.

489

489 ante omnia ius commune, quia cum confis-
sus sit in diebus Sabini. sub ipsius debeat consistere
proprietate. In temporalibus quoque ad se dictam eccle-
siam pertinere nitens ostendere per publicum instan-
tissimum, in quo continebatur expressio l. Sabini.
Episcopum, H. Fabian. & Abbatem, & duabus personis
post ipsum, dictam ecclesiam cum suis pertinentiis loca-
tione pro annua quatuor solidorum Papiae pensionem.
Sua iura vestra proponit, instrumentum praedictum nullam
sibi penitus obediendum, propter super linearem scrip-
turam. & refutatur & loco suspecto factam, ubi vide-
bitur annotatio temporis recentior: [1 & infra.]
Quia (igitur) nobis confisit, ecclesiam praedictam
constitutam in diebus Sabini. Episcopale ius in omni-
bus spiritualibus eidem Episcopo adjudicavimus in ea-
dem, illis tantum exceptis, quae per authentica scripta
a dignoscuntur esse subtrahita: & infra. Quia vero in-
strumentum praedictum, per quod Episcopus ecclesiam
vendebat, quoad temporalia, vindicare, ad faciendam
super hoc fidem invalidum esse cognovimus, ut patet
propter praedicta de jure suspectum, vos ab impetratione
ipsius, quoad temporalia ejusdem ecclesiae duximus ab-
solvimus.

I. Insuper ex ipsius Episcopi parte proponitur, quod circa
aetate S. Angeli nomen monasterii vestri multo tempore fue-
rit unius ejusdem ecclesiae Sabini. facta, manifeste liquet ad ecclie-
siam vestram, & qua locatio facta sit iure proprietario per-
tinet. Ad hoc autem procurator respondens praedictis, quod esse
quod esse videtur deponit ecclesiam S. Angeli pensionem &
M. Lathna Episcopo perfoluisse, nullum tamen ex hoc monasterio
vestro jure praedictum generari, cum non appareat pensionem
ipsam ex parte monasterii fuisse solutam: & quamquam etiam
restituimus si videtur multum praetaxatam pensionem exfolvi,
non tamen videtur tanto tempore praestita, quousque ad prescri-
ptionem legitimam pervenit. Item sicut ad rei proprietatem
ipsam facta non fuerit, ita nec solutio, nec perceptio pensionum. Hu-
jus & alia mediis.

CAP. VIII.

Monasterium praedictum est Episcopo, in cuius dioecesi situm est,
& non potest exemptum, h. d. quoad titulum.
Idem.
Causa quae non potest in nostra praesentia terminari, cum nuncius
monasterii super procuracione vel ratihabitione litem
non haberet, eam vestro duximus examini commit-
tendam, mandantes quatenus si constitit Abbatem ad
idem Apostolicum antequam Episcopus in eum suspen-
sionem vel excommunicationem, & in monasterium inter-
dictum sententiam tulisset, legitime appellasse, vel monaste-
rium a jurisdictione Episcopi ejusdem exemptum: eo
non obstante quod Abbas ab eo circumventus praeter
sententiam suam assensum ei obedientiam repromisit
(cum factis & soluti patrocinari non debeant) iudice-
ria illa sententia non tenere. Quod si Abbas in exem-
ptionis probatione defecerit, nec legitima se poterit praes-
criptione tueri: licet probet se ante praedictas sententi-
as appellasse: nihilominus tamen monasterium iudice-
ria illa ecclesiae subiacere, in cuius dioecesi fundatum est.
Similiter eo in probatione appellationis deficiente, si
vel non constitit de exemptione vel legitima prescrip-
tionem Abbatem, quam monasterium ab imperitione
Episcopi absolvit.

CAP. IX.

Quam religionem non licet constituere sine auctoritate Rom.
a Ista. b Vid. Inf. & Dec. in l. f. C. de edit. div. Had. vol.
c Abbas. con. 39. incipit, viso processu. in 2. volumine, & Felin.
in ca. Sima. de sed. vtr. c Ca. 2. eod. tit. in 4. compilat. vid.
Figh. & Hanc. de hanc. d Sima.

